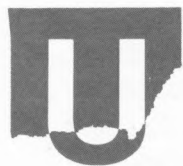

ZBIRKA BENEDIKTINSKOG SAMOSTANA U TROGIRU

Vanja Kovačić

Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture
Split

mjetničko blago trogirskih crkava i samostana posljednjih je godina predstavljeno nizom novih postava. Uredena je stalna zbirka Dominikanskog samostana (1984. g.), obnovljen je postav Pinakoteke (1985. g.), koja je temelj

budućeg muzeja crkvene umjetnosti Trogira, a u rujnu 1990. g., proširena je i obnovljena zbirka Benediktinskog samostana. Projekt i stručnu obradu njihova postava pripremili su stručnjaci Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika kulture iz Splita.

Samostan benediktinskih redovnica utemeljen je 1064. godine i jedan je od najstarijih središta ovog reda na našoj obali. U njegovo krilo poglavito su ulazile kćeri plemićkih obitelji kao što su Vitturi, Andreis i Cipiko, koje su osim bogate opreme samostanu donijele kuće i posjede. Neprekidnim trajanjem života u samostanu od njegova osnutka do danas sakupljena je vrijedna umjetnička i povijesna baština koju možemo pratiti od 13. stoljeća. Prostrani samostanski sklop zapremao je dio nekadašnjeg antičkoga grada gdje su vjerojatno pronađeni značajni arheološki nalazi (grčki natpis, stele, sarkofag). Nakon što su provedena arheološka istraživanja u redovničkoj Crkvi sv. Nikole, povećan je fundus kamenih spomenika pa je to bio dodatan poticaj za proširenje muzejskog prostora.

U prvom postavu po ideji dr. Ive Babića prezentirana su djela slikarstva, skulpture i namještaj u dijelu prizemlja. Obilazak posjetilaca polazi od unutrašnjeg dvorišta, koje pruža autentičan ugođaj izdvojenog prostora s arheološkim i epigrafskim spomenicima. U drugom postavu, čiji su autori dipl. ing. arh. Radoslav Bužančić i mr. Vanja Kovačić iz Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika kulture iz Splita, izložbeni prostor zauzima gotovo čitavo prizemlje samostanskog sklopa. Osnovni problem u projektiranju bio je zatečeni izgled prizemlja koje su činile dvije velike prostorije povezane na kompliciran i izlaganju neprimjeren način. Kada samostan iz početne jezgre uz Crkvu sv. Dujma prerasta na čitav blok romaničkih kuća, novim intervencijama se potpuno gubi izvorni raspored prizemlja.

Koncept postave dijeli se u dva tematska bloka – arheološki, koji topografski pripada ovom prostoru iako vremenski prethodi osnutku samostana, te djela iz samostanskog inventara od posebnog umjetničkog i povijesnog značaja. U uskom predprostoru, koji je prizidan uz pročelje romaničke kuće i graniči sa samostanskom klauzурom, izložen je mali lapidarij. Izlošci su raspoređeni po ugledu na nizanje lapida u muzejskom spremištu. Prva se prostorija račva u dva krila i u osnovi je zadržala raspored slika prvog postava u rasponu od 13. do 17. stoljeća. Počinje pričom o osnutku samostana koja je praćena tekstom izvorne povelje o utemeljenju. Tu je i opis nalaza i nacrt prve samostanske Crkve sv. Dujma pored kojih su izloženi ulomci ranokršćanskog i

srednjovjekovnog kamenoga crkvenog namještaja. Slijedi bogati gotički oltarski poliptyh te djela slikarstva na drvu 14. i 15. stoljeća, od kojih istaknuto mjesto ima slikano raspelo Paola Veneziana. U dubokoj niši iza staklene stijenke je reljef Kairosa, božanstva sretnog trenutka, a pored njega su grupirani nalazi antičke skulpture i reljefa te kopija grčkog natpisa koji je uzidan u dvorištu. U dnu drugoga krila rekonstruiran je kameni oltarski ciborij iz 14. stoljeća koji oblikuje prostorni okvir drvenom kipu Bogorodice s djetetom. U ovoj prostoriji prezentirano je slikarstvo na drvu od najstarije Bogorodice s djetetom iz 13. stoljeća, koja je središte barokne »pale portante«, zatim djela dalmatinskog slikarstva 15. stoljeća, do ikona italo-kretske produkcije od 16. do 18. stoljeća. Uski hodnik vodi u drugu prostoriju gdje su izložena poglavito djela mletačkog slikarstva od 17. do 19. stoljeća. Ističe se ciklus portreta svetica i svetaca, rad slikara Nikole Grassija iz 18. stoljeća. Odabirom srebrnih liturgijskih predmeta, obrednog ruha, rezbarenih okvira i namještaja oslikan je barokni inventar samostana. U stolovima-vitrinama prikazani su rad i molitve benediktinki. Uzorci veza i čipki uz srebrne preslice i pribor za ručni rad iz 18. stoljeća ukazuju na svakodnevnu djelatnost koju redovnice još njeguju. Iz bogate knjižnice izdvojene su muzičke knjige – antifonar iz 14. stoljeća, koralne mise i pjesmarica iz 18. stoljeća, te rukopisi i knjige tiskane u Veneciji na hrvatskom jeziku.

Djela od važnosti su istaknuta čime nije bitno narušen klasični princip kronološkog slijeda izložaka. Reljef Kairosa istaknut je vlastitim svjetlom u dubokoj niši, raspelo P. Veneziana je centrirano u uzdužnoj osi prostorije, rekonstruirani oltarski ciborij natkriljuje kip Bogorodice ponovno vraćajući izlošku sakralno ozračje. U arhitektonskom rješenju interijera minimalno je korišten namještaj za izlaganje, tako da sami izlošci artikuliraju prostor na nenametljiv način. Bijele plohe zida stvaraju dojam velike količine svjetlosti iako su to niske prizemne prostorije. Za osvjetljenje su upotrijebljene flou-cijevi uz naglašavanje značajnijih eksponata halogenim reflektorima.

Iako po ukupnom broju evidentiranih umjetnina zbirka premašuje predstavljene izložke, nužno je bilo izvršiti selekciju u korist kvalitete i preglednosti izlaganja. Nakon što je zbirka Benediktinskog samostana proširena i obnovljena, predstoji sistematski rad na restauraciji njenih umjetnina.

Primljeno: 22. 1. 1991.

SUMMARY

The Collection of the Benedictine Monastery in Trogir

Vanja Kovačević

The monastery of the Benedictine nuns in Trogir was founded in 1064. It contains a collection of objects belonging to the valuable historical and art heritage from the 13th century onwards. The Collection of the Benedictine Monastery was expanded and renovated in 1990. The authors of the permanent display are the architects Radoslav Bužančić and Vanja Kovačević. The permanent display has been housed on the ground floor of the monastery complex, exhibiting archaeological material, a small collection of stone, monastery inventory and Dalmatian paintings from the 15th century, Italo-Cretan icons, Venetian painting from the 17th to the 19th century, silverware, embroidery, lace, manuscripts and books. A systematic restoration of works of art has also been planned.

Pogled na arheološki dio Zbirke Benediktinskog samostana u Trogiru

Stalni postav Zbirke Benediktinskog samostana u Trogiru

KANADSKI MUZEJ BUDUĆNOSTI

Tomislav Šola
Filozofski fakultet
Zagreb

pat Suger je u dvanaestom stoljeću ushićeno napisao da se »Francuska zaodijeva bijelim plaštem katedrala«. Polet je trajao nekoliko stoljeća i proširio se na sve zemlje tadašnje kulturne Evrope. Jedva da bi se išta drugo s

područja duhovnih potreba osim muzeja moglo uspoređivati s tim povijesnim primjerom. Razlika je, doduše, mnogo a jedna je od njih u činjenici da je muzejski pokret svjetskih razmjera: Svijet se zaodijeva u prestižno ruho muzeja. U bogatim zemljama su stvari očitije, a tamo postoje i uvjeti koji omogućuju izravnu spregu gradnje muzeja i motiva koji je omogućuju.

Nakon Francuske (Musée d'Orsay, La Villette, Futuroscope, Grand Louvre), SAD (deseci velikih muzeja i proširenja postojećih), Zapadne Njemačke (Düsseldorf, Frankfurt, München, Gladbach), Velike Britanije (MOMI, Tate, National Gallery, Science and Technology, Beamish, Glasgow), Nizozemske (Museum) – da nabrojimo samo manji dio primjera iz svijeta – i Kanada se želi ubilježiti na muzejsku kulturološku mapu kao metropola. Ima samo godinu dana otkako je u Quebec Cityju otvoren, usred grada, novi Muzej civilizacije, projekt po mnogočemu u koncepciji među vodećima u svijetu. Ni pola godine zatim, u drugom se dijelu Kanade(!) otvara prva faza Kanadskog muzeja civilizacija: i ovaj se muzej, doduše, nalazi u Quebecu (Hull), ali ga od zgrada parlamenta u Ottawi dijeli samo nekoliko stotina metara rijeke Ottawe i uzbrdice Parlament Hilla. Evo, što su »blagoslovljeni« državni oci Kanade (citat iz projekta): »Naš najvažniji cilj je razviti novi tip povijesnog muzeja koji će posjetiocu omogućiti interaktivno iskustvo prošlosti i usmjerenje na budućnost. Oboje bi trebalo biti više no upečatljivo, kako u emocionalnom tako i u intelektualnom smislu. Time će Kanadski muzej civilizacija zaslužiti status jednog od najboljih povijesnih muzeja na svijetu.« Kakva paklena mješavina: stručni i državni prestiž zajedno u najboljem trendovskom određenju.

No pogledajmo malo podatke koje posjetilac muzeja neće vidjeti, ali je, na razne načine, mišljeno da ih osjeti:

Muzeju pripada 9,5 hektara zemljišta uza samu rijeku. Terasasta struktura dviju podzemno vezanih građevina krije u sebi oko 100 tisuća četvornih metara prostora: Ledenjačko krilo (Glacier Wing) i Krilo kanadskog štita (Canadian Shield Wing) – prvo sadrži komunikacijski pogon sa 16.500 četvornih metara izložbenog prostora, u drugom se nalaze laboratoriji za konzervaciju, administracija i, najvažnije, 3,5 milijuna muzejskih predmeta.

Grandiozni pogoni »industrije baštine« izuzetno su skupi. Oni postaju povlastica bogatih a onda, u slijedu, i još jedno sredstvo njihove supremacije. Za projekt Kanadskog muzeja civilizacija utrošeno je 255,3 milijuna kanadskih dolara, od čega 73,8 milijuna za unutrašnje uređenje, stalne izložbene prostore, prostore za osoblje i publiku, depoe,